

COVID- 19 PANDEMİSİNDE KULLANILAN SAVUNMA MEKANİZMALARININ TELEVİZYON DİZİLERİNE YANSIMALARI: JET SOSYETE ÖRNEĞİ

Mustafa ÖZTUNÇ*

Ayşegül Zeren KOSAL**

ÖZ

Çin'in Hubei eyaletine bağlı Wuhan şehrinde, 2019 yılının son aylarında ortaya çıkan ve covid-19 olarak adlandırılan virüs dünyayı etkisi altına almıştır. İnsandan insana bulaşıcılığı yüksek olan virüs nedeniyle, tüm dünyada sosyal aktiviteler azalmış insanlar evlerine kapandığı yeni bir yaşam düzenine girmiştir. Bu yeni düzenle birlikte, insan yaşamının bir gereği olarak var olan sosyalleşme isteğini doyurabilmek için teknoloji kullanımı devreye girmiştir. Pandemi döneminde sosyal izolasyonun yarattığı yalnızlıktan ve tekdüzelikten kurtulmak amacıyla görüntülü aramalara daha çok başvurulduğu, sosyal medya araçlarının kullanımının ve yeni medya platformlarında ya da televizyonlarda film/dizi izleme sürelerinin arttığı gözlemlenmiştir. Yaşanan bu büyük sosyal yaşam değişiminin popüler kültüre de etkileri kaçınılmaz olmuştur. Türkiye’de popüler kültürün en önemli yayılma aracı olan televizyonda yer alan diziler, set çalışmalarının durdurulmasına rağmen cep telefonu kameralarıyla çekilmeye devam edilmiştir. Bu tür dizilerin Türkiye’deki ilk örneği, yarım kalan çekimlerin tamamlanması amacıyla senaryoda bazı değişiklikler yapılarak yayına hazırlanan “Jet Sosyete” isimli dizi olmuştur. Ancak pandeminin sebep olduğu izolasyon sürecinin uzayacağına anlaşılmasıyla birlikte bir sonraki bölüm, oyuncuların kendi cep telefonu kameralarıyla çektiği ilk dizi bölümü olarak tarihe geçmiştir.

Bu araştırmanın temel amacı, popüler kültür ürünleri üreten medyanın, pandemi gibi öngörülemeyen durumlarda ortaya çıkan savunma mekanizmaları aracılığıyla bilgi aktarma işlevini nasıl yerine getirdiğini ortaya koymaktır. Bu araştırma, bir yandan sağlıklı ilgili bir kriz sırasında ortaya çıkan savunma mekanizmalarını, diğer yandan medyanın bu krizin popüler kültüre yansımalarını nasıl yansıttığını betimlemesi açısından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte önemli sonuçları olan bir pandemi sürecinde kitle iletişim araçlarının bilgi sağlama işlevinin araştırılmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada “Jet Sosyete” dizisi, yeni tip koronavirüsün sebep olduğu covid-19 pandemisinin popüler kültüre yansımaları, savunma mekanizmaları çerçevesinde göstergebilimsel yöntemle incelenmiştir. Dizide diyaloglar aracılığıyla bilgilendirme ve uyarılar yapılmış, izleyicilerin karakterlerle özdeşleşerek bu süreçte yalnız olmadıkları mesajı verilmek istenmiştir. Dizide her bir karakterin salgınla birlikte ortaya çıkan krizi atlatmak için farklı ya da benzer savunma mekanizmasına başvurduğu görülmüştür. Bu savunma mekanizmaları bağlamında da karakterler izleyiciye covid-19’la ilgili bilgiler aktarmış, yapılan hataları dile getirmiş, daha umutlu ve sakin olabilmeleri adına mesajlar vermiştir. Bunu yaparken de popüler kültür ürünlerinin basit ve anlaşılır olması avantajından yararlanmış olduğu görülmektedir. Dizi karakterlerinin savunma mekanizmaları Türkiye’de ilk dönemde gelişen insan davranışlarının temsilleri bağlamında özellikler gösterdiği gözlemlenmiştir.

* Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi, İletişim Fakültesi, İletişim Tasarımı ve Medya Bölümü, oztunc@sakarya.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3125-1120.

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, ayseegulz@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-8610-3438.

Makale Geliş Tarihi: 08.06.2021

Makale Kabul Tarihi: 12.12.2021

Araştırma Makalesi

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Pandemi, Savunma Mekanizmaları, Popüler Kültür, Jet Sosyete, Göstergebilim.

REFLECTIONS OF DEFENSE MECHANISMS USED IN COVID-19 PANDEMIC ON TELEVISION SERIES: THE CASE OF JET SOCIETY

ABSTRACT

The virus called covid-19, which emerged in the last months of 2019 in Wuhan, China's Hubei province, has affected the world. Due to the virus, which has a high human-to-human contagion, people with decreased social activities all over the world have entered a new life order in which they are forced to stay at their homes. With this new order, the use of technology has expanded in order to satisfy the desire to socialize, which is a necessity of human life. During the pandemic period, it was observed that video calls were used more to get rid of the loneliness and the monotony created by social isolation; the use of social media tool sand the duration of watching movies/ series on new media platforms or televisions increased. The effects of this great social life change on popular culture have been in evitable. Television series, the most important tool in spreading popular culture in Turkey, continued to be shot with mobile phone cameras although the work on the film sets was stopped. The first example of this kind of series was the series named "Jet Sosyete (Jet Society)", which was prepared to be broadcast by making some changes in the script in order to complete the unfinished shots. However, with the realization that the isolation process caused by the pandemic will be prolonged, the succeeding episode of the serials was recorded in history as the first episode of the series that the actors shot with their own cellphone cameras.

The main purpose of this research is to reveal how the media, which produces popular culture products, performs the function of transmitting information through defense mechanisms that arise in unpredictable situations such as pandemics. This research will contribute to the literature in terms of describing the defense mechanisms that emerge during a health-related crisis, on the one hand, and how the media reflects the reflections of this crisis on popular culture, on the other. However, it is thought that it would be appropriate to investigate the information-providing function of the mass media during a pandemic with important consequences. In this study, there flections of the covid-19 pandemic caused by the new type of coronavirus on popular culture were examined using the semiotic method in the "Jet Society" series, within the frame work of defense mechanisms. In the series, information was given and warnings were made through dialogues, and the audience was asked to identify themselves with the characters in order to convey the message that they were not alone in that process. In the series, it is seen that each character uses a different or similar defense mechanism to overcome the crisis that occurs with the epidemic. In the context of these defense mechanisms, the characters conveyed information about covid-19 to the audience, expressed the mistakes made, and gave messages were to be more hopeful and calm. In doing so, it is seen that the popular culture products have the advantage of being simple and comprehensible. The defense mechanisms of the characters of the series were observed to have similar properties with the people in real life by representing the evolving human behavior during the first period of isolation in Turkey.

Keywords: Covid-19, Pandemic, Defense Mechanisms, Popular Culture, Jet Set, Semiotics.

GİRİŞ

21. yüzyılda toplumlar covid-19 virüsünün tehdidi ile karşı karşıya bulunmaktadır. İnsanlık tarihine bakıldığında tüm dünyayı etkilen mikrobiyolojik etkenlere dayalı hastalıkların varlığı görülmektedir (Dizer ve Demirpek, 2008: 29-30). Nitekim Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), 2020 yılının ilk günleriyle birlikte, dünyanın pandemiye yol açabilecek olan yeni bir koronavirüs türü tehdidi altında olduğunu duyurmuştur (Buruk ve Özlü, 2020: 1). Bu duyurunun ve Avrupa ülkelerinde covid-19 hastalığına bağlı ölüm sayılarının artmasının ardından ülkeler hızla sınırlarını kapatarak ülkeleri içinde sosyal izolasyonu sağlayıcı bir dizi önlem almaya başlamıştır (Çobanoğlu, 2020: 37).

Türkiye’de de önce örgün ve yaygın eğitim veren okullar kapatılmıştır ardından 65 yaş üstü ve 20 yaş altı vatandaşların sokağa çıkması sınırlandırılmıştır (Çobanoğlu, 2020: 37). Bu süreçte birçok iş kolunun çalışmaları durmuş ya da durdurulmuştur. Dizi çekimleri birçok insanın bir araya geldiği ortamlar olması sebebiyle çalışmalarına ara vermiştir. Alınan bu önlemler evlerine kapanan büyük bir kitlenin oluşmasına ve kriz durumlarında insan davranışlarında gözlemlenen bir dizi savunma mekanizmalarının devreye girmesine, Türk toplumunda kendine has arketipler ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Aynı zamanda bu kitlenin her zamankinden çok daha fazla medya içeriği tüketmesi durumu söz konusu olmuştur (Kırık ve Özkoçak, 2020: 135).

Toplumun tümüne etki eden pandemi ve izolasyon süreci devam ederken popüler kültür üreticisi olan medyanın da bu süreçten, medya ürünlerinin ve içeriklerinin üretilmesi açısından etkilendiği açıktır. Toplumsal yaşamın bu denli değişmesi ile kriz durumlarında popüler kültür üreticileri penceresinden insan davranışlarının ve kullandıkları savunma mekanizmalarının medyaya yansımalarını irdelemek, kitle iletişim araçlarının daha iyi anlaşılabilmesi açısından önem arz etmektedir.

Dünya tarihinde birçok salgın yaşanmasına rağmen covid-19’un etkileri ve yayılımı göz önüne alındığında bu pandemi modern dünya insanları için büyük bir kriz yaratmıştır. Kriz zamanlarında iletişimde dikkat edilmesi gereken nokta “bilginin en hızlı ve doğru biçimde hedef kitlelere ulaştırılması” olacağı açıktır (Genç, 2008: 162). Gündemi belirleyen medyanın da covid-19 pandemisiyle ortaya çıkan kriz döneminde bu etkili iletişim hedefini gerçekleştirebilmek için popüler kültürü kullanması beklenen bir durumdur.

Bu çalışmada, “bir kitle iletişim aracı olarak televizyonda, covid-19 pandemisi hakkında bilgi aktarımı popüler kültür ürününe dönüştürülürken dizi karakterlerinin kullandığı savunma mekanizmalarının nasıl işlendiği” sorunundan yola çıkılarak nitel bir araştırma yapılmıştır.

Bu araştırmanın temel amacı, pandemi gibi öngörülemez durumlarda ortaya çıkan savunma mekanizmaları aracılığıyla popüler kültür ürünü üreten medyanın bilgi aktarma işlevini nasıl gerçekleştirdiğini ortaya koymaktır. Bu temel amaç çerçevesinde Jet Sosyete dizisinin 58. bölümü incelenerek, covid-19 pandemisinde ortaya çıkan davranış ve durumların nasıl bir popüler kültür ürünü haline geldiği incelenerek, dizide yer alan kahramanların davranışlarıyla savunma mekanizmaları arasındaki ilişki ortaya konacak ve dizi karakterleri aracılığıyla pandemi hakkında izleyiciye sağlanan bilgiler tespit edilecektir. Bu dizinin seçilmesinde rol oynayan faktörler, bir kitle iletişim aracı ve popüler kültürün en önemli üreticisi olarak televizyonda yayınlanması sebebiyle daha geniş kitlelere ulaştırılabilmesi, bundan hareketle covid-19 pandemisiyle ilgili bilgilendirici mesajların topluma kolay anlaşılır biçimde iletilmiş olması ve dünya çapında yeni bir çekim yönteminin denenmiş olmasıdır.

Bu araştırma, bir yandan sağlıkla ilgili bir kriz döneminde ortaya çıkan savunma mekanizmalarını betimlerken bir yandan da medyanın bu krizin yansımalarını popüler kültüre nasıl yansıttığını ortaya koyması açısından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca, önemli sonuçları olan bir pandemilerde kitle iletişim araçlarının bilgi sağlama işlevine dair araştırma yapmanın yerinde olacağı düşünülmektedir.

1. POPÜLER KÜLTÜR VE KİTLE İLETİŞİM ARACI OLARAK TELEVİZYON

Kültür, “insanoğlunun ihtiyaçlarını gidermek amacıyla meydana getirdiği maddi ve manevi unsurların hepsidir” (Güney, 2015). Kültür, bir araya gelmiş insanların oluşturdukları, öğrendikleri ya da paylaştıkları tüm her şeyi kapsayan bir kavramdır. Toplum içerisinde bireyler etkileşimde buldukları sürece gelişir, değişir ve dönüşür. Adorno ve Horkheimer’a (2014) göre sanayileşme ve modernleşme, 19. yüzyılın ortalarında kırsal bölgeden kentlere doğru büyük bir göçü başlatırken beraberinde bu büyük üretime karşılık tüketime, tüketiciye adaptasyonu ifade eden bir “kitle kültürü”nün ortaya çıkmasına sebep oldu. Yapısal işlevselci yaklaşımların Amerikan sosyolojisinde yükselişe geçmesiyle kitle kültürü kavramı “popüler kültür” kavramı ile birlikte anılmaya başlamıştır (Zorlu, 2016: 86). Kökeni İngilizce olan popüler kavramı orta çağda “halk” anlamıyla kullanılsa da günümüzde “yaygın olarak beğenilen, seçilen” anlamını kazanmıştır (Güngör, 1999: 18). Popüler kültür, kültürel sistemlerin tüm parçalarını taşıyan, gündelik yaşamdan sanata, toplumsal yaşamın her alanını kapsayan bir tüketimi teşvik eden kavram olarak karşımıza çıkmakta olan popüler kültür (Erdoğan ve Korkmaz, 2010: 349- 350), sanayileşmeyle birlikte yaşantısının çoğunu işyerinde geçiren insanların çalışma zamanları dışında eğlendirilmesine yönelik etkinlikleri kapsayan bir ifadedir. Popüler kültür, halkın üretmediği fakat halk tarafından tüketilen, temelinde eğlencenin yer aldığı, günlük olarak tüketilen dedikodular, şakalar, şarkılar, danslar ve kıyafetlerle yaşamın her an içinde aktif olarak var olan, ucuza satın alınabilen olma özellikleriyle yeniden üretilebilen bir nitelik kazanmaktadır (Zorlu, 2016: 87). Buradan yola çıkarak medyanın, popüler kültür üreticisi olarak insanların yaşamında sürekli var olan bir konumda olduğunu söylemek mümkündür. Popüler kültür, “kapitalizmin, kitle iletişim araçlarıyla yaydığı ve toplumu oluşturan kitlelerin beğenisi haline getirdiği yapay bir ticari ve tüketim kültürü”nü ifade etmektedir (Yaylagül, 2019: 90). Bu sebeple, ürünlerini görsel olan her türlü malzemeyi yansıtarak oluşturan medyanın, imgeler ve imgesel bellek yoluyla popüler kültürden küresel kitle kültüre geçişi sağladığını ve birbirinden beslenen görsel kültür ile küresel kitle kültürün, toplumların tüketim ve yaşam biçimlerini daha çok görsel nesnelere tanımlamalarına sebep olduğunu söylemek mümkün olacaktır. Postman’a (1997) göre popüler kültür içinde yetişen toplum bireylerinin, medyanın, özellikle de televizyonun, kitlelere sunduğu haberler, diziler, reklamlar, yarışmalar, filmler gibi çeşitli programlar aracılığıyla popüler kültürü özümsemesi ve yaşamlarının önemli bir noktasına yerleşirmesi kaçınılmaz bir durum haline gelmektedir. Giderek çok daha fazla hanede yer almasıyla kitlelere hızlı ulaşım sağlanması ve görsel malzemenin bilgi gerektirmeyen kolay, akılda kalıcı aktarımına sahip olmasıyla televizyonun en önemli popüler kültür üreticisi olduğu söylenebilir. Yapılan araştırmalar, prime time denen yayınların en çok izlendiği saatlerde eğlence programlarına ağırlık verildiğini ve böylece düşündürücülüğü olmayan, izleyiciye hoşça vakit geçirme imkanı sağlayan, dizi, magazin ve spor türü programların tüketilmesini beraberinde getirdiğini ortaya koymuştur (Güllüoğlu, 2012). Bu özelliğiyle popüler kültür ürünleri ve bu ürünlerin üreticisi olan televizyon bir kaçış kutusu olarak izleyicilerine haz,

eğlence ve özdeşleşme gibi ödülleri sunarken bu izleyicilerin kendini gönül rızasıyla teslim etmelerine sebep olmaktadır (Erdoğan ve Korkmaz, 2010: 408- 447).

Bir kitle iletişim aracı olarak televizyon verdiği bilgiler aracılığıyla izleyici kitlesini bilgilenmekte ve medyanın belirlemiş olduğu önem dereceleri doğrultusunda izleyici kitlesi bu önem derecelerini kabul etme eğilimi göstermektedirler (Yaylagül, 2019: 78). Bu doğrultuda, en yaygın kitle iletişim aracı olan televizyonun, kriz iletişimin gerçekleşmekte olduğu süreçlerde etkili bir bilgilendirme aracı olarak bilgi akışının sağlanabileceği ortamı barındırdığı söylenebilir. Bilgi denildiğinde akla ilk gelen haberler olsa da eğlence unsurları barındıran bir dizi ile de bilgiye ulaşmak mümkün olabilmektedir. Televizyon yapısı gereği olayları görselleştirerek bilgi yayılımını sağlarken, özel bir durumlarda bireylerin kılavuz olarak kullanabilecekleri bilgiyi üretmeyi denemekte ve bireylerin tercihlerinin kesinleşmesine katkıda bulunmaktadır (Lazar, 2009: 67- 68). Buradan yola çıkarak, kriz durumlarında eğlence amacıyla üretilen bir televizyon dizisinin bir medya ürünü olarak, bilgiyi yaymak ya da bilgiye ulaşmak gibi özel amaçlara yönelik üretilebilir tüketilebileceği şeklinde okunabilir. Nitekim literatür tarandığında covid-19 salgını sırasında dünya genelinde televizyonun kolay ulaşılabilen, en sık başvurulan ve etkili iletişim kaynağı haline geldiği görülmektedir (Afridi vd., 2021; Melki vd., 2020; Bonales Daimiel vd., 2020; Purohit ve Mehta, 2020).

2. PANDEMİ SÜRECİNDE SAVUNMA MEKANİZMALARI VE İNSAN DAVRANIŞLARI

2.1. Pandemi ve Covid- 19

Pandemi; bir kıta üzerinde ya da dünya çapında çok geniş alanlarda yayılım ve etki gösteren salgın hastalıkları tanımlamak için kullanılan bir kavramdır (Dizer ve Demirpek, 2008: 29). Can vd. (2009: 2) göre “pandemik virüs olarak tanımlanan virüsün en önemli özelliği toplumun bu yeni virüs ile daha önce karşılaşmamış olması ve bu virüs ile oluşacak enfeksiyona duyarlı olmasıdır”.

Koronaviruslar (CoV), hayvanlarda veya insanlarda çeşitli hastalıklara sebep olan büyük bir virüs ailesidir ve insanlarda Orta Doğu Solunum Sendromu (MERS) ve Şiddetli Akut Solunum Sendromu (SARS) gibi ağır hastalıklar yapan türleri olduğu bilinmektedir (T.C Sağlık Bakanlığı, 2020). Çin’de 2019 yılının son aylarında ortaya çıkan SAR-CoV-2 virüsünün ise covid-19 hastalığına sebep olduğu saptanmıştır (Buruk ve Özlü, 2020: 1). Hastalığa sahip olan kişilerde “ateş, kuru öksürük, halsizlik gibi nonspesifik yakınma ve bulgular öne çıkmıştır” (Karcıoğlu, 2020: 66). Bazı kişilerde virüsün hastalık belirtisi göstermemesi sebebiyle insandan insana salgının yayılmasında bulaştırıcı etki tam olarak bilinmemektedir (Aslan, 2020: 39). Bu nedenle şuan için bilinen en etkili korunma yöntemi Buruk ve Özlü’ye (2020) göre, kişisel hijyen kurallarının önemsenerek doğru uygulanması ve bazı sosyalleşme etkinliklerinin ertelenmesi görülmektedir.

2.2. Savunma Mekanizmaları ve İnsan Davranışları

Savunma mekanizmaları ilk olarak Freud’un 1984 yılında yaptığı “Savunmaların Nöropsikozu” adlı araştırmasında “ben’in acı veren ya da katlanılamayan fantezi ve duygulanımlara karşı direnmesi” (Freud, 2011: 33) anlamında kullanılmıştır. Freud’un bastırma, gerileme, tepki oluşturma, yapıp bozma, yansıtma, özdeşleşme, yalıtma, kendine yöneltme, karşıtına çevirme olarak tanımladığı savunma mekanizmalarının dokuz alt boyutuna kıza A. Freud (2011) özgecilik, saldırgan ile özdeşim ve yüceltme boyutlarını da eklemiştir. Savunma mekanizmaları bilişsel çatışmaları azaltırlar, iç ve dış gerçeklikteki

beklenmedik değişiklikleri en aza indiren süreçleri düzenler (Zeinalizadeta vd., 2014). Savunma mekanizmalarının beş temel özelliği şu şekilde özetlenebilir (Vaillant, 1994, aktaran: Callak, 2019: 13):

- a. Savunma mekanizmaları, çatışma ve duygulanımı yönetmenin temel yollarından biridir.
- b. Savunma mekanizmaları, görece bilinçdışı gerçekleşir.
- c. Savunma mekanizmaları, birbirinden bağımsız mekanizmalardır.
- d. Savunma mekanizmaları, birçok psikolojik belirtinin öncülleri olsa da, geri çevrilebilir yapıdadır.
- e. Savunma mekanizmaları, patolojik olduğu kadar uyumsaldırlar.

Günümüzde insanların pandeminin sebep olduğu krizi durumlarında nasıl tepki vereceklerine karşı çok fazla bir araştırma bulunmamaktadır. Krizlerin kritik, geniş boyutlu bir tehdit içermesi ve yüksek seviyede belirsizlik özelliklerine sahip olduğu (Genç, 2008: 162) düşünüldüğünde, covid-19 pandemisinin de toplumdaki bireyler için ani ve beklenmedik olmaları bakımından kriz yarattığı söylenebilir. Sağlıkla ilgili bir kriz durumunda, insan tepkilerinin davranışsal boyutlarının toplumsal sonuçları da etkilemesi kaçınılmazdır. Bu davranışlar, hijyen davranışları (el yıkama, dirsek içine öksürme veya hapşırma, yüzeyleri dezenfekte etme vb.), maske takma, aşı olma gibi önleyici, kalabalık ortamlardan kaçınma, toplu taşıma kullanmama ve karantina kısıtlamalarına uyum gibi kaçınılmacı, ilaç tedavilerine uyum, profesyonellerden yardım alma gibi hastalık davranışlarının yönetimi olarak üç tiptedir (Özkan vd., 2020: 107). Bu davranışların bazıları kişisel inisiyatif gerektirirken bazıları da kanun ile çerçevelenmiş olmaktadır. Bu davranışlara uymada bireylerin riski ve durumun ciddiyetini algılama biçimleri ve kullandıkları savunma mekanizmaları devreye girmektedir.

Daha önceki salgınlarda tutulan kayıtlara bakıldığında, toplumsal ilişkilerle beraber aile ve akrabalık ilişkilerinin de zarar gördüğü, bu sebeple insanların daha bencil ve katı yürekli olma eğiliminde oldukları, salgından en iyi koruma yönteminin hastalıktan kaçmak olduğunu fark eden zengin ve soyluların daha sakin bölgelere taşındıkları, kimi insanların hastalık olmadığını düşündükleri evlere kapanıp tüm eğlencelerden uzak durarak hastalıkla ilgili her şeye kulak tıkadıkları, kimi insanların da canlarının istediği her şeyi yaparak olup bitenleri alaya aldıkları görülüyor (Akın, 2018: 272, 273). Bu noktada insanların bazı savunma mekanizmalarına başvurduklarını söylemek mümkündür. Bunlar; bastırma, düşünselleştirme, akılcılaştırma, yansıtma, yüceltme, yadsıma, şakaya vurma, gerileme, yön değiştirme, denetleme, özdeşleşme, eyleme koyma, cinselleştirme, otistik fantezidir.

- a. Bastırma, “bir imge ya da duygulanımın bilinçli benin dışında tutulması ya da bilinçli benden atılmasıdır” (Freud, 2011: 42).
- b. Düşünselleştirme: Duygu ve düşünceleri yaşamaksızın onların üzerinde düşünerek duygusal içeriği olmayan düşünceler üretmesiyle kaygıyı denetime alma şeklinde işleyen savunma mekanizmasıdır (Tuzcuoğlu, 1995: 278).
- c. Akılcılaştırma: Koşulların benliğe acı ve bunaltı verici olduğu koşullarda akla yatkın görünen ancak sıkıntı duygusuna sebep olmayacak bir neden, açıklama bulma durumu olarak tanımlanır (Öztürk ve Uluşahin, 2011).
- d. Yansıtma: Bireyin yasak itkileri sebebiyle ortaya çıkan davranışına karşı duyduğu suçluluk duygusundan kurtulabilmek amacıyla o davranışı başkasına atfetme ya da yansıtma yoluyla kurtulma çabasını ifade eder (Freud, 2011: 39).

- e. Yüceltme: Varlığı istenmeyen libidinal, kaygı gibi bir dürtünün ya da öfke, kaygı gibi bir duygunun toplumsal açıdan kabul edilebilecek, üretken bir biçime dönüştürülmesidir (Callak, 2019: 22). Bu savunma mekanizması olumlu ve işlevsel olarak hizmet etmektedir.
- f. Yadsıma (inkâr): Bilinç düzeyinde travmatik veya toplumda kabul edilemez olan bir gerçeğin varlığını reddetme durumudur (Cervone ve Pervin, 2016).
- g. Şakaya Vurma: Bireyin kendini tedirgin etmeden ve diğer bireyler üzerinde olumsuz bir tepki yaratmadan duygularını açıkça ortaya dökemediği savunma mekanizmasıdır (Tuzcuoğlu, 1995: 279).
- h. Gerileme: Bireyin başa çıkmadığı problemle çocuksu ya da ilkel davranış biçimleriyle hareket ederek sorunu çözmeye çalışması olarak ifade edilebilir (Bayram, 2018: 20).
- i. Yön Değiştirme: Bireyin yönetmekte güçlük çektiği dürtülerini ya da duygularını yönelmesi beklenen gerçek nesneye değil başka bir nesneye yöneltmesi ile kaygıdan kurtulmaya çalışılmasıdır (Bayram, 2018: 13).
- j. Denetleme: Bireyin içsel çatışmaları dindirmek ya da kaygıyı azaltmak amacıyla çevresindeki insanları, nesnelere ve olayları üzerinde yönetmeye çalışmasıyla üzerlerinde hakimiyet kurması şeklinde işleyen nevrotik düzeydeki bir savunma mekanizmasıdır (Tuzcuoğlu, 1995: 277).
- k. Özdeşleşme: Kendisi için model oluşturan bir kişinin diğerinin kişiliğinin bir parçasını kendi kişiliğinin bir parçası yapma sürecidir (Freud, 2011: 45).
- l. Eyleme Koyma: Bireyin yasak olan arzulara ve içsel olarak rahatsızlık duyduğu korkulara karşı geliştirdiği kaygıyla başa çıkabilmek için bilinçdışı olarak yaptığı davranışlarıdır (Freud, 2011: 25).
- m. Cinselleştirme: Daha önceden cinsel bir nitelik içermeyen ya da kısmen içeren, kişi, nesne ya da durumların, kaygıdan uzaklaşabilmek amacıyla cinsel tatmin aracı haline getirilmesidir (Tuzcuoğlu, 1995: 278).
- n. Otistik Fantezi: “İstenmeyen durumun yarattığı kaygıdan kısa bir süreliğine uzaklaşmak için kurulan gerçekdışı fantezilerdir” (Callak, 2019: 19).

3. YÖNTEM

Çalışmada nitel araştırma yöntem ve tekniklerinden yararlanılmıştır. Nitel veri analizinde veriler, sosyal olguların kendine özgü bir yöntemle incelenmesi gerektiğini savunan anlamacı-yorumlayıcı paradigmaya dayanır (Aziz, 2003).

Bu araştırmanın evrenini, covid-19 döneminde televizyonda diziler aracılığıyla üretilen popüler kültür ürünü olan medya içerikleri oluşturmaktadır. Bu medya içerikleri arasında, hem yeni medya platformlarından Puhu Tv’de hem de televizyonda Star TV’de yayımlanan, pandemi sebebiyle insanların evlerine kapandığı bir dönemde tüm setlerin çalışmalarını durdurmasına rağmen dünyada ilk kez denenen bir yöntemle çekimleri oyuncuların evlerinden görüntülü konuşma ile gerçekleştirilen “Jet Sosyete” dizisinin 58. bölümü “#evdekal Özel Bölüm” seçilmiştir.

Diziler senaryosu olan kurgusal bir görsel anlatı türü olduğundan bu makalede “Jet Sosyete” dizisi, senaryosunda yer alan kişi, uzam ve zaman öğeleri açısından incelenecektir. Veri analizi Barthes’in göstergebilimsel çözümleme yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Göstergebilimin en temel özelliği, yapısal dilbilim yaklaşımlarından yola çıkarak dilbilimsel kavramları gözlenebilen diğer olgu ve olaylara uygulama olanağı sağlamasıdır (Uluyağcı, 2007: 223). Barthes, göstergebilim ilkelerini dil ve söz, gösterilen

ve gösteren, dizim ve dizge, düzanlam ve yananlam olarak 4 ana başlık altında sınıflandırmıştır (2020: 23-25). Barthes'ın görüntüleri anlamlandırma kuramının temelinde yatan düşünce, anlamın düzanlam, yananlam boyutunda yayılımın nasıl gerçekleştiğiyle ilgilidir (aktaran: Tanyıldız ve Acar, 2019: 153). Düzanlam, yananlamın sonucu olarak vardır ve yananlamdaki en önemli öge ilk düzeyde yer alan “gösterge”dir, ilk düzey gösteren ise yananlamın “gösterileni”dir (Yağlıcı, 2019: 5).

Nitel araştırma yöntemi kullanılan bu araştırmada, covid-19 pandemisiyle meydana gelen kriz ile ortaya çıkan insan davranışlarının popüler kültüre yansımalarını ortaya koyma hedeflenmiş olduğundan ilişkisel tarama modelinde açıklayıcı bir çalışma yapılmıştır. İlişkisel (associational) araştırmalar olası ilişkileri ve bağlantıları inceleyerek olguları daha iyi anlayabilmeye olanak sağladığından ilişkilerin belirlenmesi araştırmacının tahminlerde bulunması için gerekli zemini hazırlar (Büyüköztürk vd., 2008: 22). Bu tür araştırmalarda, araştırmanın temel olguları aynı zamanda değişken olduğundan olgular arası ilişkiler de araştırılır, ortaya çıkarılmaya çalışılır (Aziz, 2003: 26).

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde Jet Sosyete dizisinin genel betimlemesi yapıldıktan sonra Barthes'ın modeliyle gösterge çözümlenmesine yer verilecektir.

4.1. Jet Sosyete Dizisi #evdekal Özel Bölüm Genel Betimlemesi

Türk durum komedisi olan Jet Sosyete'nin senaristi Gülse Birsal, yönetmeni Hakan Algül'dür. Üç sezon yayınlanan dizinin ilk sezonunu Star TV, ikinci sezonunu TV8, üçüncü sezonunu Puhutv ve Star TV yayımlamıştır ve 6 Mayıs 2020 tarihinde yayınlanan final bölümü ile dizi sona ermiştir.

Bu bölümde covid- 19 sebebiyle karantina altında olan dizi karakterleri birbirleriyle çoklu görüntülü konuşma yapmaktadır. Sahnelerde kişilerin aynı görüntüde yer alabilmesi için ekran bölmelere ayrılmıştır ve beyaz zemin üzerine görüntüler yerleştirilmiştir. Bazı sahnelerde geçmiş bölümlere gönderme yapılarak flashback sahneler kullanılmıştır (Bkz. Resim 1).

Görüntülü Telefon bağlantısı

geçiş sahnesi

Flashback geçiş sahnesi

Resim 1. Sahneler

Dizinin bu bölümü 58 sahneden oluşmaktadır. Bunlardan 19'u İstanbul Boğazı ve site görüntülerinden oluşan ve zaman geçişlerini belirtmek için kullanılan geçiş sahneleri, 7'si daha önceki bölümlerde yer alan konuyla alakalı olan flashback sahneleri ve 32'si de görüntülü telefon görüşmesi sahnesidir. Bu sahneler; 2., 3., 4.,5., 6., 7., 10., 12., 13., 15., 17., 18., 21., 23., 27., 30., 32., 33., 34., 37., 38., 39., 40., 42., 44., 45., 46., 49., 52., 55. ve 58. sahnelerdir. Bu çalışmada görüntülü konuşmaların yer aldığı 32 sahne karakterlerin savunma mekanizmaları açısından incelenecektir. Ayrıca sahnelerde karakterler üzerinden covid-19 pandemisiyle, pandemide yaşananlarla ilgili izleyiciye yapılan bilgilendirmeler ve uyarılar incelenmektedir.

Bölümün konusu, covid-19 pandemisi sonucu karantinaya girilmesiyle karakterlerin evlerine kapanması, bu süreçte yapılanlar, yapılması gerekenler, karakterlerin durumla ilgili yaşadığı kaygılardır. Dizide yer alan karakterler, dizi boyunca bir birlerini arayarak görüntülü konuşma yapmakta ve covid-19 hakkında deneyimlerini paylaşmaktadır. Dizide karakterler üzerinden karantina süreciyle ilgili bilgilendirme yapılmakta, Türkiye'de pandemiyle ortaya çıkan tipik insan davranışları gösterilmekte, ana karakter aracılığıyla evde kalmak zorunda olan izleyicilere moral verici mesajlar iletilmektedir.

4.2. Anlatı Çözümlemesi

4.2.1. Karakterler

Dizideki karakterler şunlardır; Gizem, Cengiz, Ozan, Zahide, İlayda, Alara, Safiye, Yıldız, Şennur, Talip, Tonny ve Tekin. Gizem ve Cengiz Özpamuk evlidir ancak Gizem İzmir'deki annesinin yanına gitmiştir. Ozan, Cengiz'in oğludur ve Cengiz'in annesi olan Zahide ile üçü aynı evde karantinada olmalarına rağmen ayrı yerlerde vakit geçirmektedirler. İlayda ve Alara kardeştir ve Bodrum'daki yazlıklarında karantinadadırlar. Safiye Yıldız'ın, Şennur da Talip'in annesidir ve dördü aynı evde karantinadadır. Safiye tüm aile bireylerini ayrı odalarda bulunması konusunda denetim altında tutmaktadır. Şennur ara ara dışarıya çıkmakta kurallara uymamaktadır. Tonny, Özpamuk şirketinde çalışan bir moda tasarımcısıdır ve evinde yalnız başına karantinadadır. Tekin, Gizem'in sürekli gittiği avmdeki bir mağazada ayakkabı satıcısıdır ve evinde yalnız başına karantinadadır. Diziler öyküsel anlatım içerdiğinden dizi boyunca karakterlerin birçok devinimde bulunduğu görülür. Bu devinimler karakter davranışları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu davranışlar ve söylemler kullanılan savunma mekanizmaları hakkında bilgi vermektedir.

4.2.2. Zaman

Dizinin bu bölümü karakterlerin covid-19 pandemisi sebebiyle girdikleri karantinalarının 10. gününden başlayarak 32. gününe kadar olan süreyi kapsamaktadır. Açılış sahnesinde karakterlerin karantinalarının 10. gününde oldukları sahnenin sol alt köşesinde yazı ile belirtilmiştir (Bkz. Resim 2).

Resim 2. Açılış Sahnesi

Geçiş sahnelerinde kaçınıcı günde olunduğu da ekranın sol alt köşesine yazılarak belirtilmiştir. En son olarak ekranda 30. gün görünmesine rağmen yine bu geçiş sahnelerinde gece ve gündüz görüntüleri kullanılarak iki günün daha geçtiği izleyiciye verilmiştir (Bkz. Resim3). Ayrıca görüntülü konuşma yapan karakterlerin bulunduğu ortamlarda doğal ışık kaynakları da bu konuda bilgi vermektedir.

Resim 3. Gün Geçişleri

4.2.3. Uzam

Dizi yeni bir yöntemin kullanılması sebebiyle uzam açısından incelenirken klasik değerlendirmelerden farklı olarak göz önünde bulundurulması gereken bir nokta vardır. Dizinin bu bölümünde karakterler bir yandan kendi uzamları içerisindeyken bir yandan da görüntülü konuşmanın yarattığı sanal bir uzam içerisinde yer almaktadırlar. Ekran bölümlere ayrıldığından bir sahnede hem iç hem de dış uzam bulunabilmektedir (Bkz. Tablo 1.). Dış uzam ve iç uzam arasında kullanılma sıklığı açısından denge vardır.

İç uzam		Dış uzam	
Gösterge	Uzam	Gösterge	Uzam
	Salon		Görüntülü konuşma bağlantısı
			Jetset Konakları Sitesi
	Banyo		İstanbul Boğazı
	Mutfak		Bahçe
	Yatak odası		Sahil

Tablo 1. Dizide Kullanılan Uzamlar

Jet sosyete dizisi bir sitcom olması sebebiyle setlerde çekilmekte iken karantina koşullarında gerçek mekanlar uzam olarak kullanılmıştır. Dizide uzamlar kişilerin covid-19'a verdikleri tepkileri ortaya koymak açısından da bilgi verici özellik taşımaktadır.

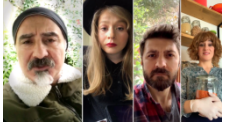

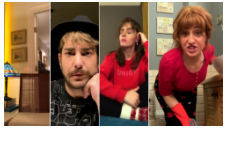
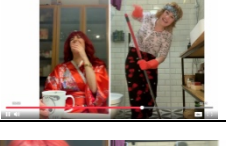
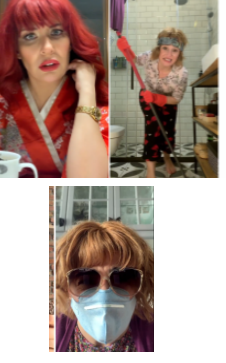

4.3. Gösterge Çözümlemesi

Dizi öyküsünün devinimini sağlayan 32 görüntülü konuşma sahnesi bir yandan covid-19 pandemisinde Türkiye’de ortaya çıkan insan davranışlarını ortaya koyarken bir yandan da karakterlerin kullandığı savunma mekanizmaları hakkında bilgi vermektedir. Ayrıca dizi, covid-19’dan korunmak için yapılabilecekler ve yapılmaması gerekenler hakkında diyaloglar içermesiyle bilgilendirici bir işlev de görmektedir. Bölümde yer alan görüntülü konuşmalar göstergeleri oluştururken, mekan kullanımı, objeler, yüz ifadeleri ve diyaloglar gösterenleri oluşturmaktadır. Bu çerçevede sahneler incelendiğinde karakterlerin covid-19 pandemisine karşı kullandıkları savunma mekanizmaları açığa çıkmaktadır (Bkz. Tablo 2).

Karakter	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Savunma Mekanizmaları
Gizem		<p>“Çok yakın bir gelecekte bu yaşadıklarımıza çok güleceğiz.”</p> <p>“Ama bir yerde hayat hep öyle be Cengiz. Biz hep endişeyle yaşıyoruz ki şuan sadece dozu biraz fazla.”</p> <p>“Bak tünelin ucunda ışık var ve bizi bekliyor.”</p>	Eğlenceli, daha bilinçli, moral sağlayıcı, umut verici insan	Akılcılaştırma
		<p>“İstinye’de ikamet eden 20-25 yaş arası genç kızları hastanelere çalışmak için alıyorlarmış.”</p>		Şakaya vurma
		Şarkı söylemesi		Yüceltme

Cengiz		<p>“Yürüyüşe çıktım.”</p> <p>“Ben koronadan korkmuyorum. Sigara içmiyorsan niye korkacaksın ki...”</p>	Karantinayı ve hastalığın varlığını kabullenme yen, gerçeklerde n kaçan insan	Yadsıma
		<p>“Evde değilim, uzak bir yerde kamp yapıyorum.”</p> <p>“Çıktım Tahiti’ye geldim.”</p>		Hayal Kurma
Ozan		<p>“Üzerinde ne var?”</p> <p>“Kızla muhabbet diyorum ne var? O benle konuşmaya başlarsa o zaman delilik kabul ediyorum.”</p>	Karantınad a cinselliğe düşkün olan insan	Cinselleştir me
Zahide		<p>“Azıcık süsleneyim de moralim düzelsin dedim.”</p>	Zengin ve diğerlerini düşünmeye n insan	Bastırma
		<p>Kürk, makyaj, inci kolyeler</p>		-
İlayda		<p>“Alara’yla Bodruma geldik.”</p> <p>“Komşunun evinde öyle ikimiz bir şeyler yiyoruz.”</p>	Şehir değiştiren, komşuya giden yazlıkçı zengin insan	Yadsıma

		Spor yapma		Yüceltme
Alara	 	<p>“Bütün bunlar olurken hastalığa yakalanmış insanlarda antikor oluştuğu bulunursa bir aşının hazırlanması sadece zaman meselesi”</p> <p>“24 saat bahçede soğukta oturuyor, hapaşınca panik oluyor. Bu ne bilimsizliktir ya!”</p>	Bilimsel gerçekleri dikkate alan, akıllı, mantıklı insan	Düşünselleştirme
		<p>“Uykusuzluk ve stres dönemlerinde mide asidi fazlaşır. Bir tür reflü bile olabilir.”</p>		Akılcılaştırma
Safiye		<p>“Ailede kimseyi birbirine yaklaştırmıyorum”</p> <p>“Güzel şeyler söyledi, azıcık iyi geldi. Ama şuan gidip fasulyeleri kolonyalamam lazım.”</p>	Sürekli temizlik yapan, aşırı tedbir alan, başkalarına da uygulatan insan	Denetleme

	 	<p>“Ben her şeyi dezenfekte ediyorum ve ailede kimseyi birbirine yaklaştırmıyorum. Onun için hiçbir korkum yok.”</p> <p>“El bakımı yapıyorum.”</p>		Yadsıma
		<p>“Virüs sensin virüs...”</p>		Yön değiştirme
		<p>“Yemeği Yıldız yapmış.”</p>		Şakaya vurma
		<p>“Koku tat alamama koronanın bir belirtisi dediler, ben bir tırstım...”</p> <p>“Ben hiç gülemiyorum hep ağlayasım var.”</p> <p>Temizlik bezi, paspas, maske, eldiven, gözlük, mutfak, banyo</p>		-
Yıldız		<p>“Çamaşır yıkıyorum Talip.”</p> <p>“Annemin talimatı, temizlik için.”</p> <p>“İnsan kendine bakmalı.”</p> <p>“Sıkıntıdan patladım, evin içinde şiştim.”</p>	<p>Öz bakımını ihmal etmeyen, annesinin dediklerini yapan, evde sıkılan genç insan</p>	<p>Özdeşleşme</p> <p>-</p>

Şennur		<p>“Ağzımı, yüzümü hep koruyor, yıka yıka kullan.”</p> <p>“Yalnız kaldım diye ağlıyor misafir gelince de memnun kalmıyor.”</p>	Karantina kurallarına uymayan, misafirliğe giden insan	Şakaya vurma
		<p>“Ben bunların hepsinden daha sağlıklıyım. Sırf işkence olsun diye beni buraya kilitlediler.”</p>		Yansıtma ve Yadsıma
Talip		<p>“Kuluçka süresi 15 gün.”</p>	Talepkar, iş yapmadan hizmet bekleyen insan	Akılcılaştırma
		<p>“Mahalle kızı, saçaklı!”</p>		Yön Değiştirme
		<p>“Aa ama yeter ama İlayda hanım. İtalyan kankam var, İngiliz kankam var. Şuan kankanız benim, kankanız Talip, Ayazağlı Talip!”</p>		Eyleme koyma
		<p>“Yıldız, bana bu meyve tabağından bir tane daha.”</p> <p>“Bana da elin değmişken çok şekerli bir kahve kap gel bakayım.”</p>		-

Tonny		“Oyala beni Gizem çok korkuyorum.”	Yalnızlıkla ve hastalıkla baş edemeyen, başkalarına ihtiyaç duyan insan	Gerileme
Tekin		“Aç aç oturuyorum evde. Onun için adam gibi bir şeyler yollayın.”	İşini kaybetmiş, parasız kalmış insan	Eyleme koyma

Tablo 2. Dizide Karakterlerin Başvurduğu Savunma Mekanizmalarına İlişkin Gösterebilimsel Çözümlemesi

Tabloda 12 dizi karakterinin covid-19 pandemisine karşı başvurdukları savunma mekanizmaları, gösterge- gösteren- gösterilen ilişkisi çerçevesinde analiz edilmiştir. Bu tabloya göre karakterlerin savunma mekanizmalarını kullandığının gösterenleri olarak diyaloglar ve ilgili sahnede yer alan dekorlar listelenmiştir. Dizinin bu bölümünde karakterlerin kullandığı cümlelerin karşılık geldiği savunma mekanizmaları ve karakterlerin dizideki temsilleri tabloya göre şu şekilde okunmaktadır;

Gizem karakteri; “Çok yakın bir gelecekte bu yaşadıklarımıza çok güleceğiz.”, “Ama bir yerde hayat hep öyle be Cengiz. Biz hep endişeyle yaşıyoruz ki şuan sadece dozu biraz fazla.”, “Bak tünelin ucunda ışık var ve bizi bekliyor.” ile akılcılaştırma, “İstinye’de ikamet eden 20-25 yaş arası genç kızları hastanelere çalışmak için alıyorlarmış.” cümlesi ile şakaya vurma savunma mekanizmasına başvurduğu görülmektedir. Bölümün son sahnesinde ise pandemiye karşı duygularını arkadaşlarına söylediği şarkı ile aktarması yüceltme savunma mekanizmasına karşılık gelmektedir. Tüm bu savunma mekanizmalarını kullanması ise Gizem karakterinin “eğlenceli, daha bilinçli, moral sağlayıcı, umut verici insan” olduğunu göstermektedir.

Cengiz karakteri “Yürüyüşe çıktım.”, “Ben koronadan korkmuyorum. Sigara içmiyorsan niye korkacaksın ki...” cümleleri ile yadsıma savunma mekanizmasını, “Evde değilim, uzak bir yerde kamp yapıyorum.”, “Çıktım Tahiti’ye geldim.” cümleleriyle ise hayal kurma savunma mekanizmasını kullandığı sonucuna varılmaktadır. Bu savunma mekanizmalarını kullanarak “karantinayı ve hastalığın varlığını kabullenmeyen, gerçeklerden kaçan insan” temsili olmaktadır.

Ozan karakteri farklı sahnelerde, “Üzerinde ne var?”, “Kızla muhabbet diyorum ne var? O benle konuşmaya başlarsa o zaman delilik kabul ediyorum.” cümlelerini kullandığından “karantınada cinselliğe düşkün olan insan” temsiliyle cinselleştirme savunma mekanizmasını kullanmaktadır.

Zahide karakteri, “Azıcık süsleneyim de moralim düzelsin dedim.” cümlesiyle pandeminin varlığına karşı bastırma savunma mekanizmasını kullanırken dizide “zengin ve diğerlerini düşünmeyen insan” temsili olduğu sonucuna varılmaktadır.

İlayda karakterinin, “Alara’yla Bodruma geldik.”, “Komşunun evinde öyle ikimiz bir şeyler yiyoruz.” cümleleriyle pandemiye karşı kullandığı savunma mekanizmasının yadsıma olduğu anlaşılmaktadır. Bu cümlelerden yola çıkarak kardeşiyle yaşadığı kalabalık bir şehirden daha az insanın yaşadığı ve daha az insanın erişebildiği olanaklarla

“şehir değiştiren, komşuya giden yazlıkçı zengin insan” temsili olduğu görülmektedir. Getirilen tüm yasaklara rağmen komşuya giderek yemek yiyecek olması yadsıma savunma mekanizmasının varlığına işaret olmaktadır. Başka bir sahnede ise karantinada olduğu süreçte spor yaptığı görülmekte böylece yüceltme savunma mekanizmasını kullanmaktadır.

Alara karakteri, “Bütün bunlar olurken hastalığa yakalanmış insanlarda antikor oluştuğu bulunursa bir aşının hazırlanması sadece zaman meselesi”, “24 saat bahçede soğukta oturuyor, hapsirince panik oluyor. Bu ne bilimsizliktir ya!” cümleleriyle düşünselleştirme, “Uykusuzluk ve stres dönemlerinde mide asidi fazlalaşır. Bir tür reflü bile olabilir.” cümleleriyle ise akılçılaştırma savunma mekanizmalarına başvurmaktadır. Olumlu savunma mekanizmalarına başvurduğu görülen Alara karakteri dizideki “bilimsel gerçekleri dikkate alan, akıllı, mantıklı insan” temsilidir.

Safiye karakteri, “Ailede kimseyi birbirine yaklaştırmıyorum.”, “Güzel şeyler söyledi, azıcık iyi geldi. Ama şuan gidip fasulyeleri kolonyalamam lazım.” cümlelerini söylediğinden denetleme savunma mekanizmasına başvurduğu anlaşılmaktadır. Yine yaptığı bir görüşmede Safiye, çamaşır suyu kullanmaktan tahriş olan ellerini gizlerken neden eldiven olduğu sorusuna “El bakımı yapıyorum.” diyerek, başka bir sahnede ise “Ben her şeyi dezenfekte ediyorum ve ailede kimseyi birbirine yaklaştırmıyorum. Onun için hiçbir korkum yok.” cümlesinden sonra Cengiz’in hapsirilmesiyle telefonu kapatarak yadsıma savunma mekanizmasını kullandığı görülmektedir. Ayrıca kızı Yıldız’a “Virüs sensin virüs...” cümlesiyle yön değiştirme savunma mekanizmasını ve yemekten tat alamadığı üzerine Gizem ile konuşurken “Yemeği Yıldız yapmış.” cümlesi ile şakaya vurma savunma mekanizmasını kullandığı görülmektedir. Dizinin bu bölümünde Safiye, beş farklı savunma mekanizmasını kullanarak en fazla savunma mekanizması kullanan karakter olduğu anlaşılmaktadır. Bölüm boyunca Safiye karakterinin bulunduğu sahnelerdeki dekor ve kostümlerden (temizlik bezi, paspas, maske, eldiven, gözlük, mutfak, banyo) ve kullandığı “Koku tat alamama koronanın bir belirtisi dediler, ben bir tırtım...”, “Ben hiç gülemiyorum hep ağlayasım var.” cümlelerinden anlaşılıyor ki dizide, “sürekli temizlik yapan, aşırı tedbir alan, başkalarına da uygulatan insan” temsilidir.

Yıldız karakterinin kullandığı, “Çamaşır yıkıyorum Talip.”, “Annemin talimatı, temizlik için.” cümlelerinden pandemiye karşı alınacak tedbirlerde özdeşleşme savunma mekanizmasına başvurmaktadır. “İnsan kendine bakmalı.” ve “Sıkıttıdan patladım, evin içinde şiştim.” cümleleriyle, pandemi sürecinde daha az sorumluluk alan “öz bakımını ihmal etmeyen, annesinin dediklerini yapan, evde sıkılan genç insan” temsili olduğu anlaşılmaktadır.

Şennur karakteri misafirliğe gittiği Tonny’nin maske takması konusundaki uyarıya karşılık yüzündeki şaka maskesi için “Ağzımı, yüzümü hep koruyor, yıka yıka kullan.”, “Yalnız kaldım diye ağlıyor misafir gelince de memnun kalmıyor.” diyerek şakaya vurma savunma mekanizmasına başvurduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, “Ben bunların hepsinden daha sağlıklıyım. Sırf işkence olsun diye beni buraya kilitlediler.” Cümlesiyle hem yansıtma hem de yadsıma savunma mekanizmasını kullanmakta olduğu görülmektedir. misafirliğe giden Şennur karakterinin “Karantina kurallarına uymayan, misafirliğe giden insan” temsili olduğu sonucuna varılmaktadır.

Talip karakteri, annesi Şennur’un karantinaya alınması üzerine kendine bulaşmış olma ihtimaliyle ilgili olarak “Kuluçka süresi 15 gün.” cümlesiyle akılçılaştırma savunma mekanizmasına başvurmaktadır. Tüm sahnelerde aynı evde karantinada olduğu nişanlısından bir şeyler talep ettiği görülen Talip nişanlısının bu duruma tepki vermesiyle “Mahalle kızı, saçaklı!” diyerek yön değiştirme savunma mekanizmasını kullandığı görülmektedir. Dizide zengin kesimin temsili olan İlayda karakterine “Aa ama yeter ama

İlayda hanım. İtalyan kankam var, İngiliz kankam var. Şuan kankanız benim, kankanız Talip, Ayazağlı Talip!” diyerek eyleme koyma savunma mekanizmasına başvurduğu anlaşılmaktadır. “Yıldız, bana bu meyve tabağından bir tane daha.” ve “Bana da elin değmişken çok şekerli bir kahve kap gel bakayım.” cümlelerinden anlaşılmaktadır ki Talip karakteri “Talepkar, iş yapmadan hizmet bekleyen insan” temsili olarak dizinin bu bölümünde yer almaktadır.

Tonny karakteri Gizemle yaptığı bir görüşmede, “Oyala beni Gizem çok korkuyorum.” cümlesini söylediğinden gerileme savunma mekanizmasını kullandığı sonucuna varılmaktadır. Bu sebeple dizideki temsili “yalnızlıkla ve hastalıkla baş edemeyen, başkalarına ihtiyaç duyan insan”dır.

Tekin karakteri, dert yakınan diğer karakterlere “Aç aç oturuyorum evde. Onun için adam gibi bir şeyler yollayın.” cümlesiyle pandemide “işini kaybetmiş, parasız kalmış insan” temsili olarak eyleme koyma savunma mekanizmasını kullanmaktadır.

4.4. Sahnelerin Analizi

Dizide diyaloglar, mekan kullanımı ve aksesuarlar ile karakterlerin covid-19 pandemisine karşı geliştirdikleri savunma mekanizmaları hakkında bilgi sağlayıcı verilere ulaşılmıştır. Aynı zamanda dizide yer alan diyaloglarla, karakterler aracılanarak izleyicilere covid-19 pandemisi hakkında bilgilendirici ve uyarıcı mesajlar iletilmiş saptanmıştır. Görüntülü konuşmaların yer aldığı sahnelerin analizi şu şekildedir:

2. sahnede Gizem, Şennur, Ozan ve Cengiz görüntülü konuşma yapmaktadır. Gizem’in İzmir’e, annesinin yanına gittiği, Cengiz, Ozan ve Zahide’nin aynı evde karantinada olduğu bilgisi verilmiştir.

3. sahnede görüntülü konuşma yapan Talip, Yıldız, Alara ve İlayda, virüsün nereden çıktığı konusunda fikirlerini birbirlerine aktarmaktadırlar. Bu fikirler aynı zamanda koronavirüsle ilgili olarak Türkiye ve dünyada da dile getirilen fikirlerdir. Talip Çin’i, İlayda Amerika’yı, Yıldız ise gizli bir örgüt olduğu söylenen İllimünati’yi suçlamaktadır. Virüsün doğal yollarla bulaşmış olabileceğini söyleyen Alara’ya herkes tepki göstererek tek tek görüntülü konuşmayı sonlandırırlar. Bunun üzerine Alara’nın “Bilim insanı hep yalnız.” monoloğuyla dünya genelinde de dile getirilen bu eleştirilere bir tepki verilmiş ve bilimin önemine dikkat çekilmiştir.

4. sahnede, 2. sahnedeki görüntülü konuşma devam etmektedir. Aileleriyle evlerine kapanan dizi karakterleri bu durumdan yakınmaktadırlar. Onları arayan Şennur ise bir yandan çayını içerken bir yandan da zevk alarak çekişmelerini seyretmektedir. Şennur Ozan’a, “Sende tam genç taşıyıcı tipi var.” demesi üzerine Ozan’ın “Nerede taşıyacağım acaba?” 10 gündür evden çıkmadım ya.” diye cevap vermesi pandemi sürecinde bu konuda bazı yaş aralıklarına karşı geliştirilen önyargıya vurgu yapmakta bunun gerçek olmadığı mesajı verilmektedir.

5. sahnede Yıldız ile görüntülü konuşma yapan Alara, ablası İlayda’yla Bodrum’a gittiğini aktarırken bir yandan da bu durumu covid-19’un yayılmasını hızlandırması konusunda eleştirmektedir. Böylece pandemi sürecinin başlangıcında İstanbul’dan Bodrum’a olan büyük hareketliliği de eleştirmiş olmaktadır. Yıldız’ın sıkılıyor musun sorusuna verdiği “Yo..kitap, sanal müze gezme falan...” diye cevap vererek izleyicilere evde kaldıkları dönemde yapabilecekleri konusunda alternatif sunmaktadır. Yıldız ise aynı evde nişanlısı ile kalmaktan mutluluğunu dile getirmiştir.

6. sahnede Ozan, Talip ve Tekin görüntülü konuşma yapmaktadır. Talip nişanlısıyla aynı evde kalmayı bir rüya olarak yorumlamaktadır ve sevincini aktarmaktadır. Tekin ise evde kalmanın değil parasız kalmanın zor olduğundan bahsederek bu süreçte işsiz kalan kesime

vurgu yapılmaktadır. Ayrıca Talip, Safiye'nin herkesin arasına 2 metre mesafe koyduğunu bilgisini vermektedir.

7. sahnede Safiye, İlayda ve Zahide görüntülü konuşma yapmaktadır. Safiye herkesin arasına 2 metre mesafe koyduğunu söyleyerek bir önceki sahnede belirtilen sosyal mesafe kurallarını izleyiciye altını çizerek bir kez daha aktarmaktadır. Ayrıca bu söylem ile Safiye'nin denetleme savunma mekanizmasını kullandığı anlaşılmaktadır. Bu sırada İlayda spor yapmaktadır. Bu durumda karantinada olan İlayda'nın dışarı çıkmak yerine evde spor yaparak yüceltme savunma mekanizmasına başvurmakta olduğu söylenebilir. Evde kapanmış olan izleyicileri harekete geçirmek için de bir mesaj niteliği taşımaktadır. Sahne dışından duyulan Yıldız'ın şarkı söyleyerek el yıkaması ile Safiye'nin "İki kez iyi ki doğdun söylemek 20 saniye ediyor" bilgisini aktarmasıyla, kolayca akılda tutulabilecek bir bilgi üzerinden 20 saniye el yıkamanın altı çizilmektedir. Böylece covid-19 hastalığına karşı alınan önlemlerin başında gelen el yıkama ve süresi izleyicilere aktarılmaktadır.

10. sahnede Gizem ile Tonny görüntülü konuşma yapmaktadır. Yalnız olmaktan korktuğunu söyleyen Tonny Gizem'den onu oyalamasını istemektedir. Tonny'nin irkilerek bağırması ve baş edemediği konular için başkalarına ihtiyaç duyması onun gerileme savunma mekanizmasını kullandığını göstermektedir. İçeriden seslerle ilgili mantıklı açıklamalar yapan Gizem ise akılcılaştırma savunma mekanizması kullanabilmesi için Tonny'e destek olmaktadır.

12. sahnede Ozan, Cengiz ve İlayda görüntülü konuşma yapmaktadır. Ozan sarımsağın, İlayda tarhana çorbasının, Cengiz ise lahanaya turşusunun coronavirüsü öldürdüğünü söylemektedir fakat her birinin yalan olduğu bilgisi karakterler tarafından verilir. İlayda'nın "Galiba tek gerçek şu; evde kalmak virüsü önlüyor." diyaloguyla izleyiciye evde kalmanın gerekliliği hatırlatılmaktadır. Bu sırada Cengiz sahildedir, fondan siren sesi duyulur ve Cengiz polislerin geldiğini söyleyerek eve doğru koşmaya başlar. Bu sahne ile Türkiye'de 20 yaş altına ve 65 yaş üstüne getirilen sokağa çıkma yasağı ve kanunlar çerçevesinde bu konudaki yaptırımlar izleyiciye hatırlatılmıştır.

13. sahnede Zahide, Gizem, Safiye ve Yıldız görüntülü konuşma yapmaktadır. Zahide kürk giyip üst üste inci kolyeler takmıştır. Burada karakter bastırma mekanizmasını kullanarak covid-19 pandemisi hiç yokmuş gibi davranmaktadır. Sahnenin devamında yüzünde güzellik maskesi bulunan Yıldız ve Gizem karakterleri üzerinden karantina sürecinde kadınların bakımlı olması üzerine tavsiyeler verilmiştir.

15. sahne, 13. sahnedeki görüntülü konuşmanın devamıdır. Bu sahnede Safiye'nin, neden ellerinde eldiven olduğunu soran Gizem'e "El bakımı yapıyorum." diyerek cevap vermesi yadsıma savunma mekanizması kullandığını göstermektedir. Çünkü kızı Yıldız annesinin ellerini çamaşır suyu ile yıkamasından dolayı alerji olduğu bilgisini verir. Safiye'nin bu konuyu inkar ettiği sonucu çıkmaktadır. Böylece Türkiye'de de görülen çamaşır suyu ile el yıkama davranışının alerjik reaksiyonlara sebep olabileceği hakkında izleyici uyarılmıştır.

17. sahnede Cengiz, Alara, Talip ve Safiye görüntülü konuşma yapmaktadır. Cengiz sigara içmediği için, Talip genç olduğu için, Safiye de her şeyi dezenfekte ettiği için koronavirüsten korkmadıklarını söylemektedir. Konuşma esnasında Cengiz'in hapsirmesiyle koronavirüsten korkmadığını söyleyen Talip ve Safiye'nin konuşmayı sonlandırması ikisinin de savunma mekanizmalarından yadsımayı kullandığını göstermektedir. Aynı şekilde Cengiz'de hapsirir hapsirmaz doktoru arayacağını söylediğinden yadsıma savunma mekanizmasına başvurduğunu söylemek mümkündür. Alara ise herkes konuşmayı sonlandırdıktan sonra düşünceleştirme savunma mekanizmasını kullanarak Cengiz'in bahçede kalmasından dolayı hapsirmiş olduğunu aktarmaktadır.

18. sahnede İlayda ile görüntülü konuşma yapan Yıldız banyoda annesinin talimatıyla temizlik yapmakta olduğunu söylemektedir. Bu da annesiyle özdeşleşme yaşadığını göstermektedir. Bu sahnede İlayda “Komşunun evinde öyle ikimiz bir şeyler yiyoruz.” diyerek koronaya ve alınması gereken önlemlere karşı yadsıma savunma mekanizmasını kullanmaktadır. İlayda’nın akşam yemeği için komşuda olduğunu öğrenen Yıldız, “Bir kişi öksürse artı 10 vaka.” diyaloguyla izleyiciyi birden fazla kişinin bir araya gelmemesi konusunda uyarılmaktadır. İlayda’da bu tavsiyeye uyarak evine dönmektedir. Bu da izleyiciyi önlemlere karşı uyuma teşvik etmektedir.

21. sahnede Gizem, Tonny, Yıldız ve Safiye görüntülü ev oturması yapmaktadırlar. Safiye kızı Yıldız’a, “Virüs sensin virüs...” diyerek yön değiştirme savunma mekanizmasını kullanmaktadır. Bu süreçte bunalan Gizem sıkıldığını söyleyen Yıldız’a onun yaş aralığındaki gençlerin hastanelerde çalışacağını söyleyerek evde sıkılan gençlere yakınmalarını konusunda mesaj verilirken sağlık çalışanlarının zor koşullarına da dikkat çekilmektedir.

23. sahnede İlayda ile görüntülü konuşma yapan Ozan’ın, “Yalnız mısın?”, “Üzerinde ne var?” gibi söylemleriyle cinselleştirme savunma mekanizmasına başvurduğu anlaşılmaktadır.

27. sahnede Talip, Cengiz ve Ozan görüntülü konuşma yapmaktadır. Sahne Talip’in Yıldız’dan bir tane daha meyve tabağı istemesiyle başlamaktadır, bu da onun talepkar özelliğinin bir göstergesidir. 17. sahnede hapşırığı için doktoru arayan Cengiz, covid-19 teşhisiyle ilgili olarak sadece hapşırmanın yeterli olmadığı, yüksek ateşi ve öksürüğün de olması gerektiği bilgisini izleyiciye aktarmaktadır. Bu sırada arkasında bulunan ekranda sahil manzarası yer alan Cengiz, İstanbul’da havanın soğuk olması sebebiyle Tahiti’ye gittiğini söyleyerek otistik fantezi savunma mekanizmasına başvurmaktadır. Evde kapalı kalma durumunu kabullenemediği ve kendini farklı yerlerde hayal ettiği görülmektedir.

30. sahnede, 21. sahnedeki görüntülü konuşma devam etmektedir. Tonny’nin kapısı çalar ve yüzünde korkunç bir maske olan Şennur misafirlige gelmiştir. Tonny, “Yaklaşmayın ya, sosyal mesafe! Maskeniz de yok zaten!” diyerek bir kez daha önlemlerin altını çizmektedir. Taktığı şaka maskesi için de “Ağzımı, yüzümü hep koruyor, yıka yıka kullan.” diyerek şakaya vurma savunma mekanizmasına başvurmaktadır. Ayrıca Safiye’nin maske taktığını iddia etmesi ile takılan farklı maskelerin koruma sağlamadığının da altı çizilmektedir. Saç jölesi ve içkiden el dezenfektanı yaptığını söyleyen Şennur’a Gizem alkol derecesinin 80 derece olması gerektiğini söyleyerek izleyiciye bu konuda bilgilendirme yapmaktadır. Ayrıca, koronavirüsü öldürmek için alkol kullanımı arttığından dizideki bu diyalog ile içilen alkollerin 30- 40 derece olduğunu ve koruma sağlamadığı konusunda hatırlatma yapılmaktadır.

33. sahnede Talip ile Yıldız görüntülü konuşma yapmaktadır. Talip çamaşır yıkamakta olan Yıldız’dan kahve ister ancak tepkiyle karşılaşır. Bundan önceki sahnelerde Talip’in her istediğini yapan Yıldız bu durumdan rahatsızlığını dile getirerek eyleme dökme savunma mekanizmasıyla hareket etmektedir. Buna karşı Talip de Yıldız’ın dırdır yapan şirret biri olduğunu söyleyerek yön değiştirme savunma mekanizması ile cevap verir. Burada Talip korona sürecinin kendinde oluşturduğu stresi Yıldız’a yansıtmaktadır.

37. sahnede Gizem, Safiye ve Tonny görüntülü konuşma yapmaktadır. Tonny’nin öksürmesiyle Safiye Gizem’e “Kapat Gizem bulaşacak!” diyerek ekrana kolonya sıkması ile denetleme savunma mekanizmasını kullanmaya devam etmekte olduğu görülmektedir. Bu sahne ile koronavirüse karşı gösterilen aşırı tepkiye dikkat çekilmektedir. 38. sahnede İlayda, Yıldız, Şennur ve Cengiz görüntülü konuşma yapmaktadır. İlayda, Yıldız ve Şennur, Gizem’in kendilerine yolladığı callangelarla ilgili dert yanmaktadırlar. Karantina

sürecinde callangelar gönderen insanlara aynalama yapılmış ve diğer insanların rahatsız olabileceği konusunda farkındalık yaratılmak istenmiştir.

39. sahnede Yıldız ve Talip görüntülü konuşma yapmaktadır. Yıldız'ın, Safiye'nin Şennur'u odaya kilitletiğini söylemesi üzerine Talip akılcılaştırma yaparak kuluçka süresinin 15 gün olduğunu söyler. Buna karşılık Yıldız eyleme koyma savunma mekanizmasıyla Talip'in bir şey yapmaması konusunda düşüncelerini dile getirdiği görülmektedir. Talip ise akılcılaştırma yapmaya devam ederek evde hastalık varsa odada kalması gerektiğini söyler. Bu sahne ile karantina sürecinde evde sürekli birlikte vakit geçiren çiftlerin birbirlerine karşı tahammülsüzlük geliştirdiklerine dikkat çekilmiştir.

40. sahnede Ozan, Gizem ve Cengiz görüntülü konuşma yapmaktadır. Cengiz evde olmadığını, uzakta kamp yaptığını söyleyerek otistik fantezi savunma mekanizmasını kullanmaya devam etmektedir.

42. sahnede Gizem ve Safiye görüntülü konuşma yapmaktadır. Safiye banyoda hırsıyla temizlik yapmaktadır Gizem ise kahve içip ekranda kendi görüntüsünü incelemektedir. Safiye iyi olmadığını söylediğinde Gizem çamaşır suyu zehirlenmesi yaşamasından korktuğunu söyleyerek izleyicilere de bu konuda uyarı yapıldığı görülmektedir. Safiye koku ve tat alamadığını söylemekte ve bu durumun covid-19'un ender bir belirtisi olduğu bilgisini izleyiciye aktarmaktadır. Safiye yemeklerden tat alamamasıyla ilgili "Yemeği Yıldız yapmış." diyerek şakaya vurma savunma mekanizmasını kullanmaktadır. Gizem ise akılcılaştırma ile "Çok yakın bir gelecekte bu yaşadıklarımıza çok güleceğiz." diyerek hem Safiye'ye hem de izleyiciye moral vermektedir. Safiye ise "Ben hiç gülemiyorum hep ağlayasım var." diyerek pandemi sürecinde hissedilen üzüntü ve umutsuzlukları dile getirmektedir. Safiye'nin sokak hayvanlarını eskisi gibi besleyemediğini söylemesi üzerine Gizem "Her şeyin bir çaresi var." mesajıyla izleyiciye tekrar olumlu mesaj gönderildiği görülmektedir. Gizem sokak hayvanların beslenmesiyle ilgili gerçek hayatta başlatılan Twitter'daki bir kampanyayı duyurarak izleyiciyi de bu konuda teşvik etmektedir. Safiye'nin "Kapat tweet atıyorum." demesi de bu teşviki pekiştirmektedir.

44. sahnede Yıldız ve Alara görüntülü konuşma yapmaktadır. Yıldız, Talip'le ilgili düşüncelerini anlatırken Alara, "Bütün bunlar olurken hastalığa yakalanmış insanlarda antikör oluştuğu bulunursa bir aşının hazırlanması sadece zaman meselesi." diyerek düşüncelerini savunma mekanizmasına başvurmaktadır. Bu cümleyi kurarken Yıldız'ın söylediklerine karşı herhangi bir duygu geliştirmeden tamamen covid-19 hastalığına karşı düşüncelerini dile getirmesi söz konusudur. Ayrıca izleyici geliştirilebilecek bir aş konusunda umutlandırılmaktadır.

45. sahnede Ozan, Talip ve Tamer görüntülü konuşma yapmaktadır. Ozan kız arkadaşı olmamasından, Talip Yıldız'la aynı evde olmaktan yakınmaktadır. Tamer ise eyleme dökme savunma mekanizmasını kullanarak "Biri kız yokluğundan öteki her dakika kızı görmekten şikâyet ediyor. Bu mu lan derdiniz?! Aç aç oturuyorum burada!" diyaloguyla karantinada işsiz kalan insanlara yardım edilmesi konusuna dikkatleri çekmektedir. Talip ve Ozan'ın yardım edeceklerini söylemesi izleyiciye gerçek hayatta da yardım yapılması konusunda teşvik sağlamaktadır.

46. sahnede Zahide, Şennur ve Safiye görüntülü konuşma yapmaktadır. Tonny'ye gittiği için Safiye Şennur'u karantina altına alarak bir odaya kilitlemesi denetleme savunma mekanizmasını bir kez daha kullandığını göstermektedir. Şennur ise "Ben bunların hepsinden daha sağlıklıyım, sırf işkence olsun diye beni buraya kilitlediler." Diyerek yadsıma savunma mekanizmasına başvurduğu görülmektedir. Kendi yaptığı davranışların sonucu olarak bu durumda olduğunu inkar etmekte ve başkalarına saldırgan ve suçlayıcı tavırlar göstermektedir. Bu sahnede ayrıca Safiye ve Şennur'un diyaloglarıyla,

“asemptomatik hasta” terimi açıklanarak izleyici, belirti göstermeyen ancak hastalığı yayabilme potansiyeli olan taşıyıcı kişilerin varlığı hakkında bilgilendirilmektedir.

49. sahnede Talip, İlayda, Alara ve Tonny görüntülü konuşma yapmaktadır. Sahnede Tonny'nin boğazının ağrması sebebiyle hasta olup olmayacağı konusu konuşulurken İlayda yabancı kökenli arkadaşlarının tavsiyelerini ve bilgilerini aktarmaktadır. Bu duruma Talip, “Aa ama yeter ama İlayda hanım! İtalyan kankam var, İngiliz kankam var... Yarım saatir benimle konuşuyorsunuz, şuan kankanız benim, kankanız Talip, Ayazağlı Talip!” şeklinde cevap verdiği için Talip'in eyleme koyma savunma mekanizması kullandığı anlaşılmaktadır. Tonny “Vay be! Bu hastalık bütün sosyal sınıfları yıkıyormuş gerçekten.” diyerek dünyada da çokça konuşulan koronavirüsün sosyal sınıfları yıktığı düşüncesini dile getirdiği görülmektedir. Ancak Talip'in bahanelerle İlayda'dan özür dilemesi üzerine, aslında dünyada da bu konudaki algının yanlış olduğu, Tonny tarafından da “Yıkılmıyormuş.” diyaloguyla sesli olarak dile getirildiği görülmektedir.

52. sahnede Ozan, Safiye ve Alara görüntülü konuşma yapmaktadır. Tonny'nin dolayısıyla ona misafirlğe giden ve Safiye ile birlikte yaşayan Şennur'un hasta olmayabileceği konusunda konuşulmaktadır. Alara “Uykusuzluk ve stres dönemlerinde mide asidi fazlalaşır. Bir tür reflü bile olabilir.” diyerek yine akılcılaştırma savunma mekanizmasını kullandığı görülmektedir. Safiye bakliyat kolilerini çamaşır suyuyla yıkarken hepsinin çöp olduğunu söyleyerek bu konuda Türkiye'de de gerçekleşen bir davranış ekrana getirildiği görülmektedir. Ozan ise kadrajda görünmeyen bir kişiyle konuşunca sosyal mesafe kuralları tekrar izleyiciye hatırlatılır. Ozan'ın konuştuğu bu kişinin pembe peruk taktığı ve Melisa adını verdiği bir maymun olduğu görülmektedir. Ozan bu maymunu kişileştirerek iletişim ve flört etme ihtiyacını gidermeye çalışmaktadır. Bunu da “Kızla muhabbet diyorum ne var? O benimle konuşmaya başlarsa o zaman delilik kabul ediyorum.” diyalogu ile dışa vurmaktadır.

55. sahnede Gizem, Safiye ve Cengiz görüntülü konuşma yapmaktadır. Cengiz ve Safiye pandeminin yarattığı endişe, panik ve gelecek korkusu hakkında yakınırken Gizem akılcılaştırma savunma mekanizmasını kullanarak hem onlara hem de izleyicilere umut vermektedir. Bunun göstergeleri olan diyaloglar şunlardır: “Ama hayat bir yerde hep öyle be Cengiz. Biz hep endişeyle yaşıyoruz ki, şuan sadece dozu biraz daha fazla.”, “Eskiden de korkuyorduk hep korkuyorduk. Uçak düşmesinden korkuyorduk, trafik kazasından korkuyorduk. Bırak uçak düşmesini kayıp düşmekten korkuyorduk.”, “Bunların hepsi geçecek, anı olacak hepsi. İleride konuşacağız ay neydi o korana diye.”, “Tünelin ucunda ışık var ve bizi bekliyor.”. Gizem konuşmayı akşam parti vereceğini söyleyerek sonlandırır. Safiye ve Cengiz görüntülü konuşmayı sürdürmektedir. Gizem'in bu konuşmaları üzerine Safiye “Güzel şeyler söyledi, azıcık iyi geldi. Ama şuan gidip fasulyeleri kolonyalamam lazım.” diyerek rahatlamasına rağmen denetleme savunma mekanizmasını kullanmaya devam ettiği anlaşılmaktadır.

58. sahne dizinin final sahnesidir. Bu sahnede dizinin ana karakteri olan Gizem, Cengiz, Tonny ve Safiye ile birlikte online bir parti vermektedir. Sahne açılışında Tonny, dizi boyunca boğazının ağrmasına sebep olan şeyin, virüslerin ölmesi için boğazına fön makinesi tutması olduğunu açıklar. Bu davranış gerçek hayatta da koronavirüsün ölmesi için bazı kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olduğundan, bunun yanlış bir davranış olduğu mesajı izleyiciye iletilmektedir. Diyaloglardan sonra, renkli ışıklar altında Gizem “Ağlama değmez Hayat” şarkısını söylemektedir. Bu durumda içinde yaşadığı korkuyu sanata dökerek, şarkı söyleyerek, savunma mekanizmalarından yüceltmeyi kullandığı söylenebilir. Bu şarkının seçilme sebebinin, sözleri açısından umut verici ve rahatlatıcı olması ile hareketli bir müzik içermesi olduğu söylenebilir. Gizem şarkısını söylerken bir yandan da görüntülü konuşmadaki karakterlere ve izleyicilere moral verici mesajlar

iletmektedir. Bu mesajlar; “Hadi biraz mutlu olalım, eğlenelim. Bunlar da geçecek Türkiye!”, “Haydi bakalım hep birlikte evdeyiz.”, “Umutsuzluk yok, her şey güzel olacak.”, “Panik yok, önlem var!”, “Daha güzel günler gelecek.” ve ana mesaj olan “Teşekkürler Türkiye! Evde kal!” olarak izleyiciye aktarılır. Bu mesajlarla bir yandan covid-19’a karşı en önemli önlem olan evde kalınması mesajının altı çizilirken bir yandan da evde kalarak bunalan, umutsuzluğa düşen izleyicinin olumlu duygular yönünde motive edildiği söylenebilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Dizi savunma mekanizmalarının işlenmesi açısından incelendiğinde, dizinin ana karakteri olan Gizem’in olumlu savunma mekanizmalarını kullandığı, motive edici, eğlendirici ve bilgilendirici bir görev üstlendiği, “Evde kal” mesajını bir slogan haline getirilerek izleyiciye aktardığı görülmektedir. Cengiz karakteri ise en çok kullandığı savunma mekanizması yadsıma (inkar) ile pandemiyi kabullenemeyen insanları temsil etmektedir. Dizi boyunca hem kendini hem de etrafındakileri bu konuda kandırmaya çalıştığı görülmektedir. Safiye karakteri, nevrotik savunma mekanizmalarından olan denetlemeyi sıkça kullanarak hem etrafındaki insanlar hem de sürekli temizlik yaptığı nesnelere üzerinde kontrol sağlamaya çalışan insanları temsil ettiği söylenebilir. Bu durumun hem kendisinin hem de etrafındakilerin yıpranmasına sebep olduğu mesajı aktarılmıştır. Talip ve Yıldız kapalı alanda sürekli vakit geçirmek zorunda kalan çiftleri temsil etmektedir. Burada ilişkilerin nasıl bozulduğuna dair ipuçları da görülmektedir. Talip’in aşırı talepkarlığının Yıldız’ın sert tepki vermesine sebep olduğu görülmektedir. Şennur karakteri önlemleri ve uyarıları dikkate almayan kesimi temsil etmektedir. Bu dizide sorumluluk almamasının sonuçlarına yer verilerek bu durumun önemsenmesi mesajı izleyiciye iletilmiştir. Ozan karakteri sürekli iletişimde bulunan günümüz insanların sosyalleşmekten uzaklaştıklarında bu konuda açığa çıkan boşluk hissini gözler önüne sermektedir. İlayda sosyal sınıfta üst sıralarda yer alan insanların temsilidir. Pandemiye yazlık bir bölgeye gitmiş olması, iş değil spor yapıyorken görülüyor olması bunun göstergeleridir. Alara bilimsel düşünceyi temsil etmektedir. Pandemiye ve insanların yaşadığı durumlara akılcılaştırma ve düşünceleştirme savunma mekanizmaları ile yaklaşıyor olması bunun göstergesidir. Tonny, yalnızlıktan korkan, pandemi süreciyle baş etmekte zorlanan insanların temsilidir. Gerileme savunma mekanizmasını kullanıyor olması bu durumu ortaya koymaktadır. Tekin karakteri ise toplumda işini kaybetmiş, parası bitmiş kesimi temsil etmektedir. Eyleme dökme savunma mekanizmasıyla bunu dile getirerek izleyicilere bu konuda farkındalık yaratmakta ve harekete geçirmektedir. Zahide karakteri 65 yaş üstü üst seviye gelire sahip insanları temsil ettiği görülmektedir. Giydiği kürk, taktığı birden fazla değerli kolye bunun göstergelerini oluşturmaktadır. Dizi karakterlerine yansıyan bu savunma mekanizmalarının pandemi döneminde Türkiye’de yaşananlarla uyum gösterdiği görülmektedir.

Pandeminin çıkış noktasından, covid-19 hastalığına iyi geleceği düşünülen uygulamalara kadar dizide işlenen konular gerçek hayatta Türkiye’de de yaşanan olaylardır. Tabi ki bir popüler kültür ürünü olan dizide bu konuların abartılarak işlenmesi durumu söz konusudur. Yine, bir kriz durumunda pandemi önlemleri sebebiyle evlerine kapanan izleyicilerde olumlu duyguları uyandıracak umut verici mesajlar dizinin başkarakterleri olan Gizem tarafından iletilmiştir. Covid-19 hastalığına karşı geliştirilen olumsuz savunma mekanizmaları ise daha çok diğer dizi karakterleri ile yansıtılmıştır. Ancak Gizem karakterinin bu olumsuzlukları olumluya çevirmeye çalışırken akılcılaştırma,

düşünceleştirme, şakaya vurma ve yüceltme savunma mekanizmalarını kullanarak pozitif bir algı yarattığı görülmektedir.

Dizinin tüm sahnelerinde kitle iletişim aracı olan televizyonun eğlence aracılığıyla bilgilendirme işlevini yerine getirdiğini görmek mümkündür. Bunu yaparken Türkiye’de pandemi sürecinde karşılaşılan durumlar karakterler aracılığıyla izleyicilere gösterilmiştir. Karakterlerin yanlış olan düşünce ve davranış kalıpları üzerine dikkat çekilerek olması gereken davranışlar aktarılmaya çalışılmıştır. Ayrıca pandemi sürecinde yapılması gerekenler, alınması gereken önlemler, Türkiye’de alınan sokağa çıkma yasağına ilişkin açıklayıcı bilgi karakterlerin diyalogları ile sunulmuştur. Bu durum da kriz durumlarında televizyon dizilerinin bir popüler kültür ürünü olarak kolay anlaşılır olması ve geniş kitlelere ulaşma özellikleri ile bilgi aktarma aracı olarak kullanıldığını ve kullanılabileceğini göstermektedir.

Beklenmedik bir şekilde ortaya çıkan covid-19 salgını ile dünya evlerine kapanmışken, teknik olanaklar çerçevesinde medya kuruluşları popüler kültür ürünü üretmeye devam etmiştir. Bir öykü anlatım aracı olan diziler kitlelere kolay ulaşımı sağlayarak bilgi yayılımını artırmaktadır. Bu dizide de diyaloglar aracılığıyla bilgilendirme ve uyarılar yapılmış, izleyicilerin karakterlerle özdeşleşerek bu süreçte yalnız olmadıkları mesajı verilmek istenmiştir. Dizi incelendiğinde her bir karakterin salgınla birlikte ortaya çıkan krizi atlatmak için farkı ya da benzer savunma mekanizmasına başvurduğu görülmektedir. Bu savunma mekanizmaları bağlamında da karakterler izleyiciye covid-19’la ilgili bilgiler aktarmış, yapılan hataları dile getirmiş, daha umutlu ve sakin olabilmeleri adına mesajlar verilmiştir. Bunu yaparken de popüler kültür ürünlerinin basit ve anlaşılır olması avantajından yararlanmış olduğu görülmektedir. Böylesi dünyayı etkileyen, bilinmez bir hastalık sonucu ortaya çıkan kriz döneminin başında, pandemiye ve hastalığa dair henüz sağlıklı ve net bilgi edinilememişken hızlıca alınan karantina kararıyla insanların evlere kapanmış olması sonucu dizi çekimlerinin de bu duruma ayak uydurarak varlıklarını devam ettirdikleri görülmektedir. Covid-19 pandemisi ile karantina süreçleri devam ederken Türkiye’de bu türde farklı diziler çekilmesine rağmen hiç birinin kalıcı ve etkili olmadığı görülmektedir. Jet sosyete dizisi de bu bölümün ardından final bölümü ile yayımına son vermiştir. Bu durumun yaşanmasında, böylesi bir yöntemle gerçekleştirilen çekimlerin zorluklar barındırmasının ve izleyicinin alışık olmadığı bir teknik olmasının etkisi olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bilinmezliklerin var olduğu kriz döneminde ancak geçici bir çözüm olarak başvurulduğu da düşünülebilir. Ancak her şeye rağmen popüler kültür ürünlerinin devam edebilmesi için teknolojinin devreye girdiği, mesaj üretmeye devam ettiği de bir gerçektir.

KAYNAKÇA

- ADORNO, T.W ve HORKHEIMER, M. (2014). Aydınlanmanın diyalektiği. (Çev. N. Ülner ve E. Öztarhan Karadogan). İstanbul: Kabcacı.
- AFRIDI, A. W., HUSSAIN, T., HASHMI, A. ve ASGHAR, R. (2021). The role of mass media in tackling COVID-19 in Pakistan. Media Education (Mediaobrazovanie). 17 (2), 169-176.
- AKIN, H. (2018). Felaket geliyor demmişti: Ortaçağ’da yaşanan büyük veba salgını ve toplumsal yaşamdaki sonuçları üzerine bir değerlendirme. Kebikeç. 46, 248-296.
- ASLAN, R. (2020). Tarihten günümüze epidemiler, pandemiler ve Covid-19. Ayrıntı Dergisi, 8 (25), 35-41.

- AZİZ, A. (2003). Araştırma yöntemleri- teknikleri ve iletişim. Ankara: Turhan.
- BARTHES, R. (2018). Göstergibilimsel serüven. (Çev. M. Rıfat ve S. Rıfat). İstanbul: Yapı Kredi.
- BAYRAM, E. (2018). Kuranda psikolojik savunma mekanizmaları. Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. 6 (2), 1-28.
- BURUK, K. ve ÖZLÜ, T. (2020). New Coronavirus: SARS-CoV-2. Mucosa, 3 (1), 1-4.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., KILIÇ ÇAKMAK, E., AKGÜN, Ö. E., KARADENİZ, Ş. ve DEMİREL, F. (2008). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem.
- CALLAK, Y. (2019). Psikolojik belirtiler ile savunma mekanizmaları arasındaki ilişkide şemaların rolü. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- CERVONE, D. ve PERVIN, L. A. (2016). Kişilik psikolojisi. (Çev. M. Baloğlu). Ankara: Nobel.
- ÇOBANOĞLU, N. (2020). Bireysel, profesyonel, toplumsal, bilimsel ve siyasal etiği yeniden sorgulatan covid-19 pandemisi. Anatolian Clinic the Journal of Medical Sciences, 25 (Supplement 1), 36-42.
- BONALES DAIMIEL, G., JIMÉNEZ GÓMEZ, I., ve LÓPEZ DIEZ, J. (2020). La representación gráfica del virión del SARS-CoV-2 en España: comparación entre la prensa impresa y los informativos televisivos. Revista Española De Comunicación En Salud, 158-170. <https://doi.org/10.20318/recs.2020.5457>.
- DİZER, U. ve DEMİRPEK, U. (2009). Pandemilerde kan hizmetleri. İnfeksiyon Dergisi; 23 (1), 29-34.
- ERDOĞAN, İ. ve KORKMAZ, A. (2010). Öteki kuram. Ankara: Erk.
- FREUD, A. (2011). Ben ve savunma mekanizmaları. (Çev. Y. Erim). İstanbul: Metis.
- GENÇ, F. (2013). Kriz iletişimi: Marmara depremi örneği. Selçuk İletişim, 5 (3), 161-175.
- GÜLLÜOĞLU, Ö. (2012). Bir kitle iletişim aracı olarak televizyonun popüler kültür ürünlerini benimsetme ve yayma işlevi üzerine bir değerlendirme. Global Media Journal Turkish Edition, II (4), 64-86.
- GÜNEY, S. (2015). Davranış bilimleri. Ankara: Nobel.
- GÜNGÖR, N. (1999). Popüler kültür ve iktidar. Ankara: Vadi.
- HATİPLER, M. (2017). Postmodernizm, tüketim, popüler kültür ve medya. Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi, 1, 32-50.
- İMİK TANYILDIZI, N. ve ACAR, H. (2019). Sigara bağımlılığıyla mücadelede kamu spotlarının kullanımı: Sigarayı bırak hayatı bırakma kamu spotlarının göstergibilimsel çözümlemesi. Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7 (2), 151-162.
- KARCIOĞLU, Ö. (2020). Coronavirüs nedir, nasıl korunabiliriz?. Phoenix Medical Journal., 2 (1), 66-71.

- KIRIK, M. A. ve ÖZKOÇAK, V. (2020). Yenedünya düzeni bağlamında sosyal medya ve yeni koronavirus (Covid-19) pandemisi. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7 (45), 133-154, <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.43146>.
- MELKİ, J., TAMİM, H., HADİD, D., FARHAT, S., MAKKİ, M., GHANDOUR, L. ve HİTTİ, E. (2020). Media exposure and health behavior during pandemics: The mediating effect of perceived knowledge and fear on compliance with covid-19 prevention measures, Health Communication, 1- 11. DOI: 10.1080/10410236.2020.1858564.
- ÖZKAN, S., TÜZÜN, H., UĞRAŞ DİKMEN, A. ve İLHAN, M. (2020). Salgınlarda toplum davranışı ve sağlık okuryazarlığı. Journal of Biotechnology and Strategic Health Research, 4, 105-110.
- ÖZTÜRK, O. ve ULUŞAHİN, A. (2011). Ruh sağlığı bozuklukları. Ankara: Nobel.
- POSTMAN, N. (1994). Televizyon öldüren eğlence. (Çev. O. Akinhay). İstanbul: Ayrıntı.
- PUROHIT, N. ve MEHTA, S. (2020). Risk Communication Initiatives amid COVID-19 in India: Analyzing Message Effectiveness of Videos on National Television. Journal of Health Management, 22 (2), 262–280. <https://doi.org/10.1177/0972063420935659>.
- SELVİ CAN, Ö., ÜNAL, N., MEMİKOĞLU, O. ve TULUNAY, M. (2010). Pandemi influenza a (H1N1) 2009 virüsü ve klinik tecrübemiz. Yoğun Bakım Dergisi, 9 (1), 1-12.
- TUZCUOĞLU, N. (1995). Psikanaliz kuramı ve özellikleri. M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 7, 275-285.
- ULUYAĞCI, C. (2007). Simge kavramı ve bir film çözümlemesi: Karşılaşma. Selçuk İletişim, 5 (1), 217- 224.
- YAĞLICI, M. (2009). Tüketim kültürü ve ramazan ayı televizyon reklamları. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
- YAYLAGÜL, L. (2019). Kitle iletişim kuramları: Egemen ve eleştirel yaklaşımlar. Ankara: Dipnot Yayınları.
- ZEINALIZADETARI, A., GHARAMALEKI, S. N., HOJJATI, A. ve ALIAN, B. (2014). Relationship between religious orientation and defense mechanisms in adolescents. Procedia Social and Behavioral Sciences, 114, 287-290.
- ZORLU, Y. (2016). Türkiye’de bir popüler kültür aracı olarak televizyon. Akademia, 4 (3), 84-98.

